

La parola nel tempo (1984). Prima di chiudere questa sorta di rassegna devo ricordare le traduzioni di Jauss (1970), di Wartburg (1980), di Zumthor (1981), di Rico (1994), segni certi di sintonie. Ma Varvaro ha scritto anche circa 330 recensioni. Penso che siano segno soggettivo delle sue ampie competenze e segno oggettivo del suo magistero.

Ma credo sia interessante riflettere in questa ampia bibliografia soprattutto su due libri. *Storia problemi e metodi della linguistica romanza* inquadra e segue la nuova disciplina dall'esordio inizio 800 al naturalismo e positivismo, a successivi pragmatismi, e poi a Saussure e Hiemselev come consegna ineludibile disciplinare novecentesca, ma subito aperta agli studi americani sulle lingue creole e pidgin. Operazione non da poco, nuovissima a livello internazionale, molto diversa dalle retro-flessioni o retro-riflessioni di teorie novecentesche sul lavoro della linguistica storica. L'altro libro essenziale *Letterature romanze del Medioevo* porta in scena i più autentici gioielli di trecento anni di storia culturale, distinti come "esperienze", religiosa, lirica, narrativa... Su un tappeto straordinario di competenza filologica e di passione critica Varvaro fa vibrare i tasti più sonanti e di più forte eco, per noi, al di là dei secoli.

Giuseppe GRILLI
Vittorio MARMO

ALFRED SARGATAL I PLANA
(1948-2014)

El dia 7 de novembre de 2014 va morir, a Barcelona, víctima d'un fulminant atac cerebral, l'estimat col·lega i amic Alfred Sargatal i Plana.

Havia nascut als Hostalets d'en Bas (Garrotxa) l'any 1948, i, de molt jove, va destacar a la comarca per la seva activitat cultural. Col·laborà al setmanari *Olot-Misión* i va formar un grup de teatre —«Grecs i Nous»— que va representar una obra de Manuel de Pedrolo: *Homes i No*. A quinze anys va guanyar el primer premi Màrius Torres (Lleida, 1964). Dos anys més tard, obtingué el Joan Casulà de poesia (Olot, 1966), i, el mateix any fou guardonat, als premis Ciutat d'Olot, per *Retalls del diari d'un adolescent*.

Després de cursar estudis secundaris al Seminari de Girona, l'any 1965 es traslladà a Barcelona, on acabà el batxillerat i alternà els estudis universitaris de Filosofia i Lletres amb tasques de correcció i traducció per a diverses editorials: Edicions 62, Salvat (que publicà una enciclopèdia —*Salvat 4*— en la qual Sargatal treballà com a redactor), Laia, Nova Terra, Bruguera, Seix Barral i Ariel.

Continuà col·laborant en revistes culturals, com ara *Canigó*, i, a partir de 1980, es dedicà a l'ensenyament del català en centres públics de batxillerat. Com a catedràtic de Llengua i Literatura Catalanes exercí la docència en diversos instituts, el darrer dels quals fou l'IES Ernest Lluch, on ensenyà fins a la seva jubilació, l'any 2008.

Sargatal dedicà la vida a la literatura. Fou poeta, crític, traductor i professor, i excel·lí en totes aquestes facetes. Contribuí, també, a la fundació d'empreses editorials: entre el 1982 i el 1985 formà part de la direcció de la col·lecció literària «Els Llibres de Glauco», que esdevindria una editorial (Columna), de la qual fou membre fundador, juntament amb Àlex Susanna i Miquel Alzueta.

Destacà, sobretot, com a traductor. Passà al català, entre d'altres, obres de Gérard de Nerval («*Les quimeres*» i *altres poemes*, 1976; *Aurèlia*, 1979; *La mà encantada*, 1985); de T. S. Eliot (*Dimecres de cendra* i *Poemes d'Ariel*, 1977; *Poemes 1925-1930*, 2014); de Pierre Jean Jouve

(*Suor de sang*, 1982); de Marguerite Yourcenar (*Anna, soror*, amb Alcía Ramon, 1983); d'Albert Cohen (*El llibre de la mare*, amb Helena Jürgens, 1983); de Saint-John Perse (*Anàbasi*, 1984, amb pròleg d'Octavio Paz); Henry James (*L'últim dels Valeri*, 1984); d'O. Henry [William Sidney Porter] (*El regal de Reis*, 1991); de Roald Dahl (*Intercanvis de parella i altres contes*, 2005); d'e.e. cummings ((*a*)*poemes: antologia poètica*, 2007). Va deixar inèdites versions de Stéphane Mallarmé (*Un cop de daus...*) i de Louis Aragon («*Foguera*» i *altres textos surrealistes*). Al castellà traduí, amb Pere Gimferrer, Max Ernst (*Escrituras*, 1982) i, amb Alcía Ramon, William Faulkner (*Cartas selectas*, 1982).

Publicà traduccions, també, en revistes literàries: «El tren», de Raymond Carver (*Saber*, 1986), «Quaderns de notes», de Henry James (*Saber*, 1987), «Els assassins», d'Ernest Hemingway (*L'Aiguadolç*, 1988), i «Els homes buits», de T. S. Eliot (*Rels*, 2008).

Participà en la *Història de la literatura catalana*, d'Edicions 62 / Ediciones Orbis (1984-85), en el volum miscel·lani *El cosmos de "Antagonía"* (Anagrama, 1983) i *Poetes del segle xx* (Faig, 1984). És autor d'una àmplia antologia de contes de diverses llengües, precedida d'una extensa introducció, amb el títol d'*Iniciació al conte literari* (Laertes, 1987), de la qual s'han fet diverses edicions i una traducció al castellà. L'antologia es transformà en *La invasió subtil de les aranyes. Trenta-cinc contes literaris* (Laertes, 2000), que tingué —com l'obra anterior— una bona acollida.

Interessat en l'ensenyament de la literatura, va llegir una ponència titulada «Els objectius de l'ensenyament de la literatura» a les Primeres Jornades de Didàctica de la Llengua i la Literatura Catalanes, celebrades a la Universitat de Lleida (1998), i publicà *El treball de recerca en literatura: com organitzar-lo, com dirigir-lo* (Laertes, 2002), destinat a orientar professors i alumnes en la redacció d'aquesta investigació escolar.

Amb el mateix objectiu docent, va publicar una nova edició de la novel·la *La vida i la mort d'en Jordi Fragnals*, de Josep Pous i Pagès, precedida d'un estudi introductor i complementada amb propostes didàctiques (Educaula, 2009). Publicà, també, *La comèdia de l'olla*, de Plaute, i *El metge a garrotades*, de Molière (en versions de Francesc Nel·lo), amb estudis introductoris i propostes didàctiques (Educaula, 2009).

Fou editor filològic del recull poètic *Rua de llibres (1964-1970)*, de Joan Brossa (Ariel, 1980), i publicà unes reflexions sobre l'art de la traducció: *Grandeses i servituds de la traducció (poètica)* (Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, 2006).

El 2011 la Institució de les Lletres Catalanes li concedí un ajut per a la traducció de *La font sagrada*, de Henry James, en curs de publicació a l'editorial Adesiara.

Com a crític literari, col·laborà amb regularitat en diaris i revistes: *Tele/Exprés*, *Avui*, *El País*, *Segre*, *Canigó*, *Serra d'Or*, *Taula de Canvi*, *Vuelta* (Mèxic), *El Viejo Topo*, *Camp de l'Arpa*, *Lletra de Canvi*, *L'Afrau*, *Faig*, *Rels*, *Reduccions*, *Saber*, *Visat*, *Quaderns de Ponent*, *Butlletí dels Mes-tres*, *Crònica d'Ensenyament*, *Escola Catalana*, *Revista del Col·legi [de Doctors i Llicenciats de Catalunya i Balears]...*

Va ser, també, un soci molt actiu de l'Ateneu Barcelonès, entitat de la qual fou secretari (1998-2000) i, fins a la seva mort, ponent de la secció de Llengua i Literatura. De tracte amable i cordial, la seva ironia no estava pas renyida amb l'exigència. Descansi en pau.

Narcís GAROLERA
Universitat Pompeu Fabra